

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 9. juni, kl. 9 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 1 medlem til landsskatteretten* (i stedet for Foged).

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om naturfredning.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om øget statsstøtte i forbindelse med Danmarks deltagelse i det skandinaviske luftfartssamarbejde.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om afsætning af danske landbrugsvarer m. m.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om en kornordning for høståret 1961-62.

6) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om betretninger angående Nordisk Råds 8. og 9. session.

7) *Fortsættelse af forespørgsel til statsministeren af Per Hækkerup m. fl.*

Mødet hævet kl. 15⁴⁰.

94. møde.

Fredag den 9. juni kl. 9.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse) har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til landsskatteretten (i stedet for Foged).

(Jfr. tidenden sp. 4267).

Valgt blev: *Finn Poulsen*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om naturfredning.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 4093, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 1105).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Lund Jensen: Ved lovforslagets anden behandling blev der af alle ordførere fra de udvalgsberettigede partier givet udtryk for vilje til at forsøge at opnå et forlig om de 2 bestemmelser i lovforslaget, der ikke var enighed om. Som det fremgår af tillægsbetænkningen, er det under udvalgsarbejdet mellem anden og tredje behandling lykkedes at nå frem til et kompromis, der kan tiltrædes af alle partier.

Med hensyn til erstatningsbestemmelsen i lovens § 22, stk. 2, er der enighed om, at der i stedet for den billighedserstatning, der

[Lund Jensen.]

blev indføjet ved lovforslagets anden behandling, skal ydes en erstatning for den nedgang i ejendommens almindelige handelsværdi, der konstateres som følge af et af fredningsmyndighederne nedlagt byggeforbud. Det er dog en udtrykkelig aftale, at der kun kan ydes erstatning til ejeren af vedkommende landejendom for det tab, han måtte lide ved ikke at kunne udstykke. Derimod kan der ikke ydes erstatning til den, der erhverver en ejendom med udstykning og bebyggelse for øje, selv om han påberåber sig at kunne opnå en større eller mindre fortjeneste, såfremt byggeforbuddet ikke var nedlagt.

I ændringsforslag nr. 2 angående § 25 foreslås de byggefrie zoner omkring søer og åløb sat til 150 m i stedet for 300 m som vedtaget ved anden behandling. Endvidere sker der en begrænsning af det antal veje, der omfattes af byggeforbuddet i § 25, stk. 4. Bestemmelsen kommer således kun til at gælde for de i vejlovens § 3 under a), b) og c) nævnte veje, altså hovedveje og større landeveje, medens de såkaldte 3. klasses landeveje og biveje går ud.

Som jeg redegjorde for ved lovforslagets anden behandling, var der ved at benytte åløbenes bundbredde som målestok i stedet for ovenbredden sket en stærkere begrænsning end tilsigtet i antallet af de åløb, man ønskede at beskytte. Udvalget er nu enigt om, at der i stedet for 5 m ansættes en 4 m bundbredde som grænse for de åløb, der falder ind under lovens bestemmelser.

Selv om mit parti ved at indgå forlig har måttet give afkald på berettigede ønsker, skal jeg anbefale at stemme for begge de stillede ændringsforslag og derefter for lovforslagets endelige vedtagelse.

Ib Thyregod: Ved anden behandling af dette lovforslag beklagede jeg ligesom det ærede medlem hr. Lund Jensen, at det ikke havde været muligt at opnå forlig om forslaget til naturfredningslov. Det er nu lykkedes mellem anden og tredje behandling at opnå forlig med hensyn til de bestemmelser, hvorom der nu er stillet ændringsforslag i tillægsbetænkningen, og jeg skal ganske kort omtale de to bestemmelser, det drejer sig om, bestemmelserne i § 22 og § 25.

Den nu foreslåede § 22, stk. 1, er for så

vidt identisk med den oprindelige bestemmelse; og den kritik, vi fremsatte ved anden behandling vedrørende det spørgsmål, at fredningsnævnene skal tage sig af byplanmæssige opgaver, står i og for sig stadig ved magt, men der er indføjet 2 meget væsentlige forbedringer i § 22. Her tænker jeg dels på bestemmelsen i § 22, stk. 1, 2. punktum, hvor der står, at nævnets afgørelse skal træffes inden 6 måneder fra begæringens modtagelse i nævnet, dels på erstatningsbestemmelsen. Det er for det første meget væsentligt, at der i loven nu bliver indføjet en frist. Efter den hidtidige bestemmelse var det således, at en sags afgørelse faktisk kunne trække ud i årevis. Nu er der i hvert fald fastsat en frist i loven, inden hvilken fredningsnævnets afgørelse skal træffes.

I stk. 2 er der for det andet nu indføjet en egentlig erstatningsbestemmelse, en erstatningsbestemmelse, der hjemler erstatning, hvis ejendommen i kraft af nævnets afgørelse mister en del af sin handelsværdi. Det er ikke tanken, at denne bestemmelse skal kunne anvendes af spekulanter, som det tidligere er blevet sagt, men den skal i princippet kunne anvendes således, at ejere af landejendomme — som det normalt vil være — skal have erstatning for det tab i handelsværdien, som lides gennem afslaget, og også således, at der sikres dem erstatning for det tab, de lider i kraft af en vis forventet udstykningsværdi i det omfang, denne har givet sig udtryk i den pågældende ejendoms handelsværdi.

I § 25 er der sket den ændring, at man nedsætter afstanden fra søer og åløb fra 300 m til 150 m; vi havde ønsket 100 m, og med hensyn til vejene er der sket den ændring, at de såkaldte d)-veje — det drejer sig om ca. 8 000 km vej — udgår af forslaget.

Under hensyn til disse forbedringer kan jeg anbefale mit parti at stemme for lovforslaget. Jeg vil dog gøre opmærksom på, at enkelte medlemmer vil stemme imod lovforslaget.

Thestrup: På mit partis vegne kan jeg anbefale de stillede ændringsforslag. Vi betragter det som noget meget væsentligt, at denne erstatningsbestemmelse, som nu er indføjet i § 22, kommer med i loven. Vi

[Thestrup.]

anser det også for meget væsentligt, at der ligeledes i § 22 er indføjet en bestemmelse om frist for nævnets afgørelse, og vi kan derfor give fuld tilslutning til de stillede ændringsforslag.

Helge Larsen: Jeg kan på mit partis vegne anbefale de stillede ændringsforslag.

Vivike: Selv om det nu foreliggende lovforslag set fra socialistisk folkepartis synspunkt er dårligere end det, der forelå ved anden behandling, kan jeg anbefale, at man stemmer for det ud fra den betragtning, at det, der foreligger nu, samler større tilslutning i det høje ting end det, der forelå ved anden behandling. Jeg har det indtryk, at bliver forslaget til naturfredningslov vedtaget med et lille flertal, så kan det i det lange løb vanskeliggøre arbejdet med selve fredningssagen. Jeg finder det uheldigt, hvis befolkningen deler sig i to grupper, én for og én imod naturfredning.

Der skal nedsættes en kommission, og dens nedsættelse bevirker, at socialistisk folkeparti kan medvirke til lovforslagets gennemførelse; og i håb om, at kommissionen vil arbejde relativt hurtigt, skal jeg anbefale lovforslaget til vedtagelse.

Iver Poulsen: De stillede ændringsforslag betyder en ganske klar forbedring af lovforslaget, men det ændrer ikke lovforslagets karakter; som statsministeren så klart har udtalt det, indskrænker det den private ejendomsret. Et lovforslag, som vil indskrænke den private ejendomsret, kan mit parti ikke stemme for. Vi vil stemme imod selve lovforslaget, men vi vil undlade at stemme ved afstemningen om ændringsforslagene, der som nævnt betyder en forbedring.

Østergaard: Der står i tillægsbetænkningen, at jeg var fraværende ved tillægsbetænkningens afgivelse. Det er rigtigt, men jeg vil gerne tilføje, at jeg ikke var indkaldt; havde jeg været det, skulle jeg nok være mødt; jeg plejer ikke at forsømme møderne i naturfredningsudvalget. Men havde jeg været til stede, ville betænkningen ikke have kunnet indledes med, at „Hele udvalget indstiller herefter lovforslaget til ved-

tagelse med nedenstående ændringsforslag“ o. s. v.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at forhandlingerne drejer sig kun om ændringsforslagene.

Østergaard: Den højtærede formand kan være rolig, det kommer jeg til.

Da jeg altså ikke var til stede ved tillægsbetænkningens afgivelse, skal jeg ganske kort begrunde, at jeg sammen med andre medlemmer af mit parti ikke kan tiltræde forliget.

Nu har de foregående ordførere nævnt den forbedring, der indføres med bestemmelsen om erstatning vedrørende arealer, der falder ind under § 22. Jeg indrømmer, at det er en forbedring; når vi alligevel ikke kan tiltræde den, er det, fordi der kun skal kunne gives erstatning for, hvad der falder ind under § 22, men ikke hvad angår 100 m-zonen langs vejene.

Vi har ønsket, at bestemmelsen om vejzoner skulle gå ud, jfr. vort ændringsforslag ved anden behandling. Når vi ønskede det, var det ikke alene, fordi bestemmelsen er meget nærgående og generende over for de pågældende, men også og ikke mindst fordi den vil medføre en stor og krævende administration med dispensationsansøgninger, som naturligvis må imødekommes, og alt, hvad det kan bevirke af fordyrelse og forsinkelse.

Men man er altså ikke vejet tilbage for at tage det administrationsbesvær, der er forbundet med gennemførelsen af denne bestemmelse. Skal imidlertid vejzonerne med vold og magt med, kan jeg ikke se, der er nogen rimelighed i ikke at lade den samme erstatningsbestemmelse gælde her som vedrørende § 22. Det er dog en mærkværdig forskelsbehandling, der her bliver tale om over for ensartede befolkningsgrupper. Jeg kan ikke se, at der er nogen grund til at gøre forskel på de arealer og de områder omfattet af § 22, for hvilke der gives erstatning, og så de arealer, der kan blive tale om inden for vejzonerne.

Jeg vil derfor gerne spørge den højtærede statsminister, om han vil give tinget og dermed offentligheden en forklaring på, hvordan man begrunder denne ulighed. Når galt skal være og med lidt anstrengelse kan

[Østergaard.]

vi dog sige, at vandløb og områder omkring søer kan sidestilles med skovkanter o. s. v., og dér skal der ingen erstatning gives, det har vi overhovedet ikke turdet kræve. Men denne forskelsbehandling med hensyn til de områder, der falder ind under § 22, og vejzonerne kan man dog anstændigvis ikke gennemføre. Jeg vil gerne have en forklaring på, at man ønsker det gennemført.

For at vende mig til ændringsforslagene vil jeg gerne lige sige, at vi stemmer for de beskudte fremskridt, der sker, men at vi ved den endelige afstemning vil stemme imod lovforslaget.

Statsministeren (Kampmann): Når jeg kan tiltræde de af udvalget stillede ændringsforslag under nr. 1 og nr. 2, skyldes det først og fremmest det ønske, der allerede ved anden behandling blev udtalt, om at få så bred en tilslutning til denne lov som vel muligt. Jeg er enig med det ærede medlem hr. Iver Poulsen i, at ændringsforslagene ikke ændrer lovens karakter; det er derfor, jeg kan give tilslutning til dem; men naturligvis synes jeg, at de betyder en forringelse. Man kan altid drøfte, om ændringen under nr. 2 betyder så meget, nemlig nedsættelsen af afstanden fra søer og vandløb. Derimod betyder det noget ganske væsentligt, at landevejene af 3. klasse fritages for byggeforbuddet. Jeg håber, oppositionen opfatter det som en væsentlig indrømmelse.

Det, der har voldt de største kvaler, er det spørgsmål, der er blevet omtalt af det ærede medlem hr. Østergaard, vedrørende erstatningsreglerne.

Jeg gav udtryk for allerede under anden behandling, at vi ikke kunne gå med til, at der blev indført erstatningsregler i forbindelse med § 25. Derimod var vi villige til at forhandle om en ændret formulering af § 22. Det har vi gjort, og vi har højet os for de argumenter, der er fremsat, men nu vil justitsministeren sige lidt om dette spørgsmål, så kan man se, hvor stort et offer vi her har bragt. Justitsministerens bemærkninger skal ikke tages som udtryk for, at vi forlader det, vi her har tiltrådt.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg vil gerne have lov til at gøre nogle ganske enkelte bemærkninger om bestemmelsen

i § 22, stk. 2. Det står således for mig, at det må være aldeles klart, at der ved bestemmelsen i § 22, stk. 1, ikke er tale om ekspropriation. Det, det drejer sig om her, er en rådighedsindskrænkning af ganske generel karakter. Den rammer ikke konkret, den gennemføres efter almindelige principper og burde derfor efter mit principielle skøn være erstatningsfri.

Om dette principielle spørgsmål skal jeg sige, at dansk lovgivning gennem tiden har været noget usikker i spørgsmålet om de generelle rådighedsindskrænkninger. Jeg minder om, at byggelinjeloven af 1928, hvis bestemmelser nu findes i vejstyrelsesloven og byplanloven af 1938, gennemførte en række rådighedsindskrænkninger til dels af alvorlig karakter uden at åbne mulighed for erstatning. Dette princip blev brudt ved byggezoneloven af 1949 og ved den samtidige hermed gennemførte ændring af byplanlovens § 2, men i bygge-loven af 1960 § 5 vendte man tilbage til det efter mit skøn rigtige princip, at det drejede sig om en rådighedsindskrænkning, der ikke kunne begrunde noget erstatningskrav fra de pågældende ejere.

Når jeg er så betænkelig ved, at rådighedsindskrænkninger medfører en erstatningspligt — drejede det sig endda om billigheds-erstatning, men her drejer det sig om en i loven fastslået juridisk pligt til at betale erstatning — er det, fordi man derved så at sige forflygtiger grænsen mellem, hvad der er ekspropriation, og hvad der ikke er et ekspropriativt indgreb, der efter grundloven nødvendiggør en erstatning. Imidlertid finder jeg statsministerens argument særdeles rigtigt, at det nemlig er aldeles afgørende, at denne lovgivning får så bred en tilslutning som muligt, og dertil føjer jeg håbet om, at den kommission, det er hensigten at nedsætte, vil tage også dette spørgsmål op til behandling. Jeg tror, det vil være lykkeligst at få en klar principiel linje.

(Kort bemærkning).

Østergaard: Jeg vil bare have lov at konstatere, at hverken den højtærede statsministers eller den højtærede justitsministers bemærkninger har givet nogen forklaring på det, som jeg spurgte om, hvorfor

[Østergaard.]

man ved lov vil etablere den omtalte forskelsbehandling. Vi kommer nok ikke videre; jeg vil betragte også det svar eller mangelen på svar som meget sigende. Det må så blive et af de områder, som skal tages under grundig behandling, når vi får den kommissionsbehandling, der er blevet lovet.

Statsministeren (Kampmann): Hvis det skal betragtes som en forskelsbehandling, som er indført ved ændringsforslaget om erstatningsreglen i § 22, stk. 2, gør jeg opmærksom på, at dette er indført som en inddømmelse fra mig. Det er ikke noget krav fra min side. Bestemmelsen kan godt gå ud igen.

Ib Thyregod: Jeg troede ikke, vi her ved tredje behandling skulle diskutere det spørgsmål, om den pågældende bestemmelse i § 22, stk. 2, skulle betragtes som erstatning efter ekspropriationssynspunktet eller efter et andet synspunkt, men da den ærede justitsminister har været inde på det, nødsages også jeg til at gøre et par enkelte bemærkninger herom.

Jeg nævnte allerede ved anden behandling, at der efter omstændighederne kunne komme til at foreligge en ekspropriationslignende situation i disse tilfælde, og sagde, det var derfor et spørgsmål, om grundlovens § 73 ikke kunne komme til anvendelse i forskellige af disse situationer; det afhængt noget af, hvordan man fortolkede bestemmelsen i § 22, stk. 1. Men heraf følger også, at jeg ikke kan godkende, hvad den højtærede justitsminister har sagt vedrørende dette spørgsmål i almindelighed. Jeg kan ikke uden videre anerkende, at der i alle disse tilfælde kun skulle foreligge en rådhedsindskrænkning, som ikke hjemler adgang til erstatning. Nu er erstatningsbestemmelsen indføjet, og der foreligger et klart bidrag til fortolkningen i bemærkningerne. Jeg tror i og for sig ikke, der er tvivl om selve bestemmelsens forståelse bortset fra dette spørgsmål.

Thestrup: Jeg kan ikke være enig med den højtærede justitsminister i, at rådhedsindskrænkningen, der er nævnt i § 22, ikke går ud over det, der kan gennemføres uden erstatning. Jeg mener, denne rådig-

hedsindskrænkning er af en sådan art, at den må medføre erstatning, og at der ellers foreligger et ekspropriationslignende forhold. Jeg har tidligere her i tinget — så vidt jeg husker i 1952 under finanslovbehandlingen i anledning af det, der dengang var fremme om grundlovens § 73 som følge af den forestående grundlovsændring — redegjort for mine anskuelser på dette punkt, og også ved lovforslagets anden behandling kom jeg ind på, hvad der er mine anskuelser. Den højtærede justitsminister ved så vel som de fleste af juristerne her i tinget, at det er et spørgsmål, der er stor strid om inden for juristernes kredse.

Jeg skal ikke her forlænge debatten, men kun sige, at jeg nærer ikke de anskuelser, som den højtærede justitsminister gør, og jeg mener, at den erstatningsbestemmelse, der her er blevet indføjet, er ganske i overensstemmelse med lovgivningens almindelige regler.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg ved da meget vel, at der inden for juridiske kredse er megen strid om, hvor grænsen går mellem ekspropriation og en rådhedsindskrænkning, som er erstatningsfri, men det er mit skøn, at den almindelige opfattelse inden for den juridiske videnskab er, at man kan gå temmelig langt i generel rådhedsindskrænkning, før spørgsmålet om erstatning efter grundlovens § 73 kan rejses. Jeg har vurderet det derhen, at man ved dette lovforslag ikke er trådt grundloven for nær.

Må jeg så i øvrigt føje til, at naturligvis undrer det mig ikke, at det ærede medlem hr. Ib Thyregod og det ærede medlem hr. Thestrup har en anden opfattelse end jeg. Det bunder til syvende og sidst i vort politiske grundsyn.

(Kort bemærkning).

Ib Thyregod: Jeg vil blot sige i anledning af den højtærede justitsministers sidste udtalelser, at det for så vidt er ud fra vort principielle syn på ejendomsretten, vi mener, at denne bestemmelse i grundlovens § 73 skal forstås på den måde, jeg har anført. Jeg mener, at der efter omstændighederne kan komme til at foreligge ekspropriation, og jeg vil ud fra det synspunkt, vi har,

[Ib Thyregod.]

mene det rigtigt, at denne bestemmelse bliver indføjet i loven.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Aksel Larsen: Jeg ønsker, inden dette lovforslag afskediges fra tinget og bliver til lov, at benytte lejligheden til at sige et par ord om det naturprodukt, der hedder vand. Jeg skal bestræbe mig for at gøre det kort.

Jeg ved meget vel, at lovforslaget, som det nu er udformet, beskæftiger sig med vand, nemlig det vand, der findes i vandløb, søer o. lign., beskæftiger sig med, hvor nær man må komme med bygninger til disse vandløb. Det finder jeg aldeles udmærket, men jeg ville ønske, at man også havde haft tid til i udvalget såvel som i ministeriet at beskæftige sig med spørgsmålet om, hvorvidt der er vand i de pågældende søer og vandløb, og hvorvidt det vand er rent; og måske skulle man også beskæftige sig med det vand, der findes uden for Danmarks kyster i alt fald inden for territorialfarvandet, selv om jeg ikke er sikker på, det er mere sympatisk, at man begynder at pumpe indholdet af kloakkerne ud uden for territorialfarvandet. Det, jeg mener man i en naturfredningslov bør beskæftige sig med — og jeg håber, at man i en kommende samling og forhåbentlig i den kommende samling vil optage spørgsmålet til behandling — er spørgsmålet om ferskvandet her i Danmark. Det er ikke bare et spørgsmål om, hvorvidt åer, søer o. lign. er rene, men det er et spørgsmål om, hvorvidt der overhovedet er det fornødne vand til, at naturen kan eksistere, til at skovene kan vokse, til at vi kan dyrke Danmarks jord.

Man har ud fra gamle traditioner og vaner den skik her, at det vand, der skal bruges, såvel til drikkevand som til at vaske sig i og til industrien — og dette sidste er vel den største part — skal pumpes op af jorden, op fra undergrunden, og når det er brugt, pumpes det ud i kloakkerne og derfra ud i Øresund, Kattegat eller lignende steder. Det bevirker, at der efterhånden bliver vandmangel, og det gør sig naturligvis særlig gældende dér, hvor de store byer findes, og måske særligt her på Sjælland. Når der optræder vandmangel, fordi man ikke kan hente tilstrækkeligt vand op fra borerne, får vi restriktioner: vi må ikke gøre ditten, og vi må ikke gøre datten; og hvis man kommer med forslag til dem, der er ansvarlige for vandforsyningen, f. eks. for Storkøbenhavn, får man det svar, at det skyldes desværre et naturfænomen; der har været så lidt nedbør, og derfor er grundvandstanden sunket, men når man får nye borer i gang og kan hente vand fra Regnemarksområdet, vil det ordne sig selv. Enhver kan jo sige sig selv, at når man får vand fra Regnemarksområdet, vil vandforbruget i mellemtiden være steget, og så er vi i samme situation.

Det forekommer mig, at hvis ikke de kommunale instanser, der har med dette at gøre, er i stand til selv at komme til fornuft, kommer staten til at hjælpe dem; så kommer regeringen til at hjælpe dem, og så kommer folketinget til at hjælpe dem. For så vidt kan det siges, at spørgsmålet om at fremskaffe tilstrækkeligt vand henhører under ministeriet for offentlige arbejder, men på den anden side henhører det formodentlig også under den højtærede statsminister, idet det er et naturfrednings-spørgsmål.

Jeg kan i forbindelse med den påståede vandmangel for Storkøbenhavn ikke lade være med at undre mig over, at Københavns vandforsyning med en så uhyggelig halsstarrighed absolut vil hente vandet op fra undergrunden, men ikke kan tænke sig at lægge en rørledning og hente overflade-

[Aksel Larsen.]

vand fra Lammefjorden, vand, som man med stor energi pumper ud i Issefjorden, og som Københavns vandforsyning under ingen omstændigheder vil bruge — grundvandet skal under alle omstændigheder hentes op. Jeg er overbevist om — men jeg indrømmer, at jeg ikke har undersøgt det som sagkyndig — at når grundvandsspejlet synker og synker, skyldes det ikke manglende nedbør, men dels den overhåndtagende dræning, der foregår i dette land, dels den overhåndtagende tørlægning af moser, engdrag o. s. v., og det skyldes i allerhøjeste grad, at man pumper så meget vand op af undergrunden.

Jeg tror som sagt, at staten kommer til at beskæftige sig med dette spørgsmål, og da det ser ud til, at byområdet omkring København stadig skal vokse og stadig vil få brug for mere vand, tillader jeg mig at gøre opmærksom på, at man ikke i længden kan blive ved at dække ferksvandsforbruget ved at tømme undergrunden på Sjælland for vand. Så vidt jeg er orienteret, forholder det sig sådan, at hvis der bliver en afstand mellem grundvandet og det, man kalder overfladevandet — det overfladevand, som naturligvis forefindes et stykke nede i jorden, og hvoraf planternes rødder skal suge deres næring — bliver overfladen af jorden mere tør, og så bliver der mindre vand til planterne.

Jeg tror ikke, man kan blive ved at klare det, som man har klaret det hidtil. Når jeg nævnte Lammefjorden, er det ikke, fordi jeg mener, at Lammefjordens vand i længden kan redde Storkøbenhavn eller Sjælland, men blot som et eksempel på, hvorledes man i stivsind holder fast på kun at bruge den mest tåbelige metode til at dække det stigende vandforbrug. Men i øvrigt vil jeg sige, at for mig at se foreligger der to muligheder for at redde Danmarks natur fra at blive ødelagt på grund af mangel på vand. Den ene mulighed er den, at man forvandler saltvand til drikkevand; det er formentlig noget, der koster meget dyrt og vil kræve uhyre megen energi.

Den anden mulighed er, at man henter vandet, hvor det findes. Jeg tænker på de syd- og mellemsvenske søer. Det er mig bekendt, at manovre i Sverige, i hvert fald i Skåne, har planer om at lægge rørledninger

fra søerne ned til Skåne for at skaffe de store skånske byer vand. Det er en bekostelig historie, men hvis vi gik sammen med svenskerne om det, blev det måske mindre bekosteligt for begge parter. Jeg tror, det ville være muligt at lægge en eller flere rørledninger under Øresund og på den måde skaffe vand herover. Jeg er ganske klar over, at det ikke er et kommunalt anliggende, men et statsanliggende. Jeg har imidlertid ønsket at benytte den lejlighed, der er givet her ved naturfredningslovens tredje behandling, til at sige, at jeg håber, man i en kommende samling og helst i den kommende samling enten ved et nyt tillæg til naturfredningsloven eller ved anden anledning tager dette spørgsmål op.

Baunsgaard: Ved at studere dette lovforslag har jeg ikke set — i hvert fald ikke så vidt jeg kan bedømme det — at loven vil give adgang til at foretage fredning, om jeg må bruge det udtryk, på et for mig at se meget vigtigt område. Denne lov, hvis værdi jeg absolut ikke skal underkende, vil vanskeliggøre mange ting, men en af den moderne tids mest uskønne ting er det hav af bilkirkegårde, der opstår omkring vore landeveje; og de mennesker, som af forståelige årsager ser en forretning i at placere disse bilkirkegårde, har, så vidt jeg kan se, en særlig forkærlighed for at placere dem i de mest naturskønne egne og de mest trafikerede områder, hvor de generer aller mest. Det må derfor, synes jeg, være passende her ved naturfredningslovens tredje behandling at spørge, om det ikke var rimeligt — hvis den naturødelæggelse ikke kan imødegås ved denne lov — at tage spørgsmålet op i en speciel lov i næste samling for at få problemet løst, for disse bilkirkegårde er jo så sandt ikke nogen pryd for vor natur.

Statsministeren (Kampmann): Til det ærede medlem hr. Baunsgaard skal jeg sige, at jeg ikke på forhånd vil anse det for ganske udelukket, at man ved hjælp af de gældende lovbestemmelser, således som de er formuleret nu, måske kunne klare noget af det problem, som det ærede medlem pegede på. Det skal jeg nærmere undersøge. Til det ærede medlem hr. Aksel Larsen skal jeg sige, at hvad enten det drejer sig

[Statsministeren.]

om for lidt vand, om grundvand, der synker, eller om for meget overfladevand eller om overfladevand, der løber ud, eller om forurening af vandet, så vil jeg mene, at det ikke hører hjemme under naturfredningsloven. Det medfører naturligvis ikke, at en række af de problemer, som det ærede medlem her sporadisk omtalte, ikke kan være genstand for meget indgående undersøgelser såvel i landbrugsministeriet som i indenrigsministeriet. Jeg tror endda, at der under indenrigsministeriet er nedsat et udvalg, hvorfra vi afventer betænkning, og deri skulle formentlig være indeholdt forslag, som kan imødegå nogle af de vanskeligheder, vi her står over for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 142 stemmer mod 9.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om øget statsstøtte i forbindelse med Danmarks deltagelse i det skandinaviske luftfartssamarbejde.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 4123, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 1103).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Horn: Jeg skal på min gruppes vegne anbefale at stemme for lovforslaget.

Vagn Bro: Efter den affattelse, som lovforslaget fik ved anden behandling, ser jeg mig i stand til at anbefale dets vedtagelse, men jeg vil gerne føje til: under ingen omstændigheder i en optimistisk stemning. Jeg tror heller ikke, jeg har en enig gruppe bag mig. Jeg mener imidlertid, at efter de tilføjelser, vi har givet lovforslaget, vil det

være uforsvarligt at skride til en tvangsrealisation nu. Og så skal jeg kun nøjes med at håbe det bedste for fremtiden.

Gottschalck-Hansen: Den forestående afstemning om øget statsstøtte til det skandinaviske luftfartssamarbejde er ikke et spørgsmål om, hvorvidt SAS skal bestå eller konsortiet skal ophæves; der er intet medlem, der på noget tidspunkt eller ved noget møde har ytret ønske om, at selskabet skal likvideres. Derimod drejer det sig om, hvorvidt man vil tage medansvaret for, at SAS skal føres videre efter samme principper, med samme ledelse, samme bestyrelse, samme administrationsform som den, vi alle har taget afstand fra i den betænkning, der er afgivet.

Den højtærede minister har dækket sine repræsentanter, den danske statsrepræsentanter i bestyrelsen. Den højtærede minister har ikke givet noget tilsagn om, at en virkelig gennemgribende, tilbunds gående rekonstruktion skal finde sted. Den omstændighed, at der er gennemført en ændring ved indsættelse af en ny paragraf, der pålægger den højtærede minister at have kontakt med det høje ting, tillægger jeg ikke alt for stor værdi, da ministerens kontakt selvsagt er betinget af tilhørsforholdet til SASs administration og bestyrelse og repræsentanterne her til fulde har bevist, hvordan man kan negligere en betænkning som den af 21. maj 1959, hvordan man fuldstændig kan tilsidesætte en formular, som man har underskrevet, hvori man har forpligtet sig til at henvende sig til ministeren.

Jeg nærer ikke tiltro til, at SAS kan administreres anderledes med den ledelse, den bestyrelse, der er. Jeg må derfor sammen med det ærede medlem hr. Fanger som et mindretal anbefale, at man ikke tager medansvaret, da vi ikke har kunnet opnå de af os ønskede indrømmelser trods de meget drastiske forhold, der som kendsgerninger er lagt frem for det høje ting. Jeg må fraråde, at man tager medansvaret, og jeg anbefaler medlemmerne i det høje ting, at de undlader at stemme nu ved tredje behandling.

Morten Lange: Jeg skal ved denne tredje behandling med omtrent samme beklagelse